

Memo

Van: Overlegtafel Dagbesteding

Datum: 4 mei 2017

Betreft: Notitie inhoudelijke doorontwikkeling dagbesteding

Opdracht:

De overlegtafel dagbesteding Zwolle heeft in overleg met de Gemeente Zwolle een schrijfgroepje de opdracht gegeven om inhoudelijke uitwerking te geven aan de doorontwikkeling van dagbesteding. De inhoudelijke opbrengst van eerdere schrijfgroepen is meegenomen als basis en daar is verder op doorontwikkeld.

Aanleiding

De wens is dat er voor iedere burger in zijn/haar woonomgeving een laagdrempelige basisvoorziening aanwezig is die aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van deze persoon. De wens is dat meer begeleiding en ondersteuning collectief wordt vormgegeven. En dat deze voorziening toegankelijk is voor alle burgers met een ondersteuningsvraag. In de huidige situatie zijn er groepen burgers die nu geen passende voorziening kunnen vinden. Er worden nog veel hulpvragen individueel ingevuld, terwijl die ook collectief ingevuld kunnen worden. De verwachting is dat meer mensen gebruik kunnen en willen maken van de collectieve basisvoorziening. De verwachting is dat er winst te behalen is door een verbinding te maken tussen de huidige welzijnsvoorzieningen, de vele activiteiten in het zogenoemde 'voorliggende veld' en dagbestedingsvoorzieningen. Door deze te verbinden en gezamenlijk te innoveren, kan in de hele stad een dekkend aanbod van basisvoorzieningen gecreëerd worden, waar meer mensen gebruik van kunnen maken en waar het aanbod meer aansluit op de vragen van de burger.

Analyse

In de gesprekken van de schrijfgroep zijn we gestart met een analyse van de wens van huidige en toekomstige gebruikers van de collectieve basisvoorzieningen. In de analyse wordt per doelgroep ingevuld wat de vraag is en welke behoefte daar uit voortkomt.

In de onderstaande tabel is de analyse uitgewerkt.

Doelgroep	Vraag/behoefte	Functie	Specifieke aandacht gevraagd voor:
Ouderen	• 'Mooie dagen' • Uit isolement/ ontmoeting • Zelfstandig blijven • Verzorging nodig hebben • Sociale verbondenheid, ertoe doen, van betekenis zijn • Vaak ook fysiek beperkt, vaak alleenstaand, huis niet op orde • Gebrek aan sociaal netwerk	• Recreatief en cultureel > afwisseling facultatief programma • Kleinschalig en/ of overzichtelijk • Vrijwilligers > matches (zoveel mogelijk op interesses) • Cognitieve training • Verzorging en lichte ondersteuning op dagbesteding	• Aandacht voor bereik migranten die op leeftijd zijn • Hoogopgeleide bewoners met b.v. Parkinson
dementerenden	• Mooie dagen • Zo zelfstandig mogelijk blijven • Verzorging nodig hebben • Ontlasting sociaal netwerk	• Cognitieve training • Verzorging • Kleinschalig/overzichtelijk • Prikkelarm	•
GGZ/psychiatrie	• Structuur in de dag • Vaardigheden > aandacht voor wat wel kan, vanuit perspectief bieden • Uit je huis en zorgcontext • Activering • Leven op orde, zelfstandigheid, koken, financiën • Normaliseren > 'in de gewone wereld' van betekenis zijn • Sociale Vaardigheden • Van betekenis zijn	• Leren dagritme > richting arbeid • Ontmoeten • Trainingen • Inlooppunt in de wijk, leren werken, opstap arbeid • Inclusie, maatjes, buddies • Aanpak verslavingen • Herstelaanbod	• bewoners met Asperger • mannen met Asperger/autisme tussen de 45 en 65 jaar verslaafden die thuis wonen. Hiervoor is nu geen geschikt aanbod. Ze matchen niet goed met andere doelgroepen.
LVG	• Ertoe doen, betekenis hebben • (Leren) werken, arbeidsmatig • Ontwikkeling en groei van zelfstandigheid • Bescherming, verzorging, ontlasting van mantelzorg • Uit huis komen • Ontmoeten • Leren > jongeren van school • Verslaving	• Dagcentrum • Training • (Onbetaald) werk, begeleid werk, groepswerk • Stage • Maatjes • Inlooppunt • Aanpak verslavingen	•
NAH	• Competenties/vaardigheden • Activering • Ontlasten mantelzorg • Groeien naar arbeid • Ontdekkingstocht > wat kan ik wel?	• Training, ontwikkeling • Revalidatie • Sport/bewegen/fysio/paramedisch • Dagcentrum met rust/ruimte • Arbeidsmatig	•

	• Leren zelfstandig te leven • Van betekenis zijn		
Migranten	• Activering/arbeidsmatig • Taal leren • Integreren/meedoen in de maatschappij • Ertoe doen • Trauma's • Cultuurverschil	• Ondersteuning • Trainingsprogramma's • Taal programma's • Ervaring en opleidingsniveau richting gevend in werkzaamheden • Vrijwilligerswerk • Ontmoeting	• Verschil in aanpak asielzoekers vs statushouders? • Bereik
Jongeren	• Tussen wal en schip • 'Driemaal van school gestuurd' • Leeftijd 15-23, met name boven de 18. • Structuur, ritme, moeite met leren, gezag • Leren werken, toeleiden naar werk • Opgroei klimaat had impact (trauma's) • Verslaving • (te) Vroegtijdig in regelingen, daardoor stempel.	• Combi dagbesteding en leren > certificaten • Outreachend • Werkplaatsen 'hippe' werkzaamheden • Ontmoeten • Rolmodellen/ vaderfiguren/ maatjes	• Overgang vanuit jeugdzorg (>17,5 jaar) •
Dak-/thuislozen	• Meedoen, ontmoeten, ontspannen • Maatjes • Recreatie • Inloofunctie • Groepsgerichte activiteiten • ++ Verzorging • Voorwaarden: ook specifieke activiteiten voor specifieke groepen; bijv. migranten • Leren en ontwikkelen • Trauma's	• Geïntegreerde groepen • Activiteiten • Programma • Op stap • In wijkcentrum • Buurtkamers • Activiteiten met zelfde groepje • Trainingsprogramma;s	•

Het is niet de intentie dat dit overzicht compleet is, het geeft een beeld van wat de verschillende groepen van burgers nodig hebben/wensen in de collectieve begeleiding.

Analyse functies van collectief gefinancierde begeleiding

Kijkend naar de behoefte van de verschillende doelgroepen, wordt zichtbaar dat er verschillende vormen van collectief gefinancierde begeleiding zijn: bijv. verschil in intensiteit, in doel, in begeleiding, in omgeving. Onderstaande 2 voorbeelden laten zien dat er een 'opgaande' en 'neergaande' lijn is in intensiteit van de begeleiding.

2 Voorbeelden:

- Een ouder wordend persoon heeft behoefte aan ontmoeting en er toe doen. Hij wil 'mooie dagen' beleven. Hij wil deelnemen aan leuke activiteiten in de wijk. Hij wil er toe doen door iets te betekenen voor anderen in de wijk. Op een gegeven moment wordt hij hulpbehoevender, zijn netwerk wordt kleiner, hij krijgt beginnende verschijnselen van dementie. Hij heeft behoefte aan een vast groepje mensen in zijn woonomgeving waar hij dingen mee kan delen of aan kan vragen. En een begeleider die hem kan helpen bij zaken

waar hij moeite mee krijgt. De dementie verergert, hij heeft cognitieve training nodig om nog zo veel mogelijk zelf te kunnen blijven doen. En een aantal dagdelen per week gaat hij naar een zorgboerderij waar hij rustig wordt van het werken met dieren en het buiten zijn. Nog weer later lukt het steeds minder goed om dingen zelf te doen. Hij kan niet meer hele dagen alleen zijn in zijn eigen huis. Hij heeft overdag een veilige, aangepaste omgeving nodig, met intensieve begeleiding en verzorging.

- Een 20 jarige jongen komt van het speciaal onderwijs. Hij kan niet werken in een gewone baan. Hij kan de druk en de contacten met verschillende mensen niet aan. Hij wordt snel agressief. Maar hij wil wel leren werken. Hij heeft stage gelopen op een dagcentrum. Daar vond hij de bakkerij wel leuk. Hij vindt het erg ingewikkeld om op tijd zijn bed uit te komen, een hele dag iets doen is ook niet zijn ding, hij zit liever op de bank te computeren. Hij kan niet zo goed tegen onverwachte dingen, dan heeft hij iemand nodig die hem helpt om daarmee om te gaan, anders wordt hij agressief. Hij wil graag blijven werken op de plek van zijn stage. Daar leert hij om op tijd te komen, om structuur in de dag te krijgen, om onverwachte zaken te kunnen verwerken, om goed om te gaan met andere mensen. Na een tijd wil hij wel meer leren. Hij wil een training doen zodat hij leert om te kunnen bakken, te koken en te bedienen. Hij doet een training bij de Academie voor Zelfstandigheid. Hij gaat naar een dagbestedingsgroep bij een kantine op een kantoor: daar is altijd een begeleider aanwezig, die hem helpt bij het werk en bij het omgaan met onverwachte dingen, zodat hij niet agressief wordt. Hij leert omgaan met klanten, met andere mensen die werken op het kantoor. Nog weer later gaat hij werken bij een restaurant waar mensen werken met een beperking en waar de begeleider op afstand bereikbaar is. Spannend, maar het lukt wel. En hopelijk kan hij ook nog de stap maken naar begeleid werken in een 'gewoon' restaurant.

In het eerste voorbeeld maakt de persoon eerst gebruik van lichte begeleiding en later van steeds intensievere begeleiding. Deze persoon wordt begeleid bij achteruitgang. In het 2de voorbeeld start een persoon met een intensievere begeleiding en door zijn groei en ontwikkeling naar meer participatie en zelfstandigheid kan hij later toe met lichtere begeleiding. Collectief gefinancierde begeleiding kan een ontwikkelingsgerichte functie hebben of zich richten op begeleiding bij achteruitgang. Daarnaast kan het doel zijn om stabiliteit te realiseren: het komt vaak voor dat een persoon zich tot een bepaald niveau kan ontwikkelen en daarna stabiel blijft met de nodige begeleiding. Dan is stabiel blijven het doel van de begeleiding.

Schematisch weergegeven:

Toelichting op het schema:

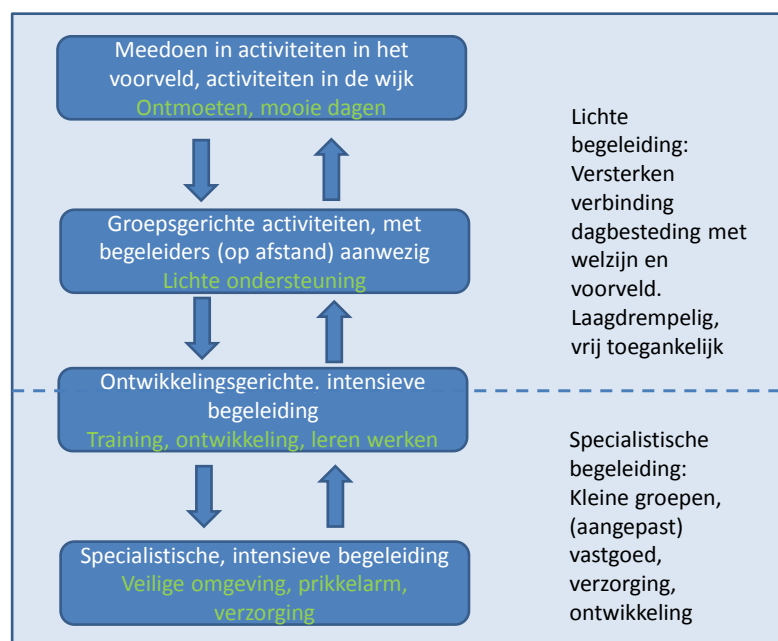
- 1) Meedoen in activiteiten in de wijk: gericht op ontmoeten en 'mooie dagen'. De collectief gefinancierde basisvoorziening moet zo laagdrempelig mogelijk zijn, zodat zo veel mogelijk mensen hiervan gebruik kunnen maken. De deelnemers willen wat voor elkaar betekenen. Bijvoorbeeld door maatjes voor elkaar te zijn. Of door samen leuke activiteiten te organiseren. Voorwaarden/wat is nodig: mensen die activeren, mensen met elkaar in contact brengen, activiteiten organiseren, vastgoed in de wijk, inloofunctie, samenwerking met andere partijen in de wijk, mooie plekken in de wijken (bijv. wijkboerderij) om activiteiten te organiseren.
- 2) Groepsactiviteiten met begeleiding: begeleiding in groepsverband, gericht op ontmoeten, bereiken van doelen, hulpvragen kunnen stellen aan professional, opstap naar werk. Voorwaarden/wat is nodig: groepsbegeleiders, dynamisch aanbod – inspringen op vraag van groepen, gevarieerde groepsgerichte werkplekken in de wijk, collectief activiteitenprogramma, participatieplekken, werkplekken met beperkte begeleiding, programma's gericht op meedoen en van betekenis zijn. Indien mogelijk werken deelnemers bij ondernemers en instellingen waar ze zo volwaardig mogelijk meewerken (inclusie).
- 3) Ontwikkelingsgerichte, intensieve begeleiding: begeleiding in kleine groepen, trainingen waarbij rekening gehouden wordt met de beperking van een persoon, leren werken, veilige omgeving, begeleider dichtbij, ontwikkelingsmodules, leren zelfstandiger te worden. Voorwaarden: kleinere groepen, specifieke expertise van beperking of ziekte, doelgericht werken, trainers, veilige omgeving, aangepast vastgoed
- 4) Specialistische begeleiding: verzorging, intensieve begeleiding, in een prikkelarme omgeving. Gericht op ontwikkeling, herstel, of begeleiding bij 'achteruitgang'. Voorwaarden: kleine groepen, specialistische expertise, aangepast vastgoed (verzorgingsruimtes, rolstoel toegankelijk, tilliften, rustruimtes), arts/gedragsdeskundige/psychiater/paramedici beschikbaar.

Conclusie

We onderscheiden meerdere vormen van collectief gefinancierde begeleiding: van minder intensief naar meer intensief. De eerste 2 categorieën zijn te kenmerken als lichte collectief gefinancierde begeleiding (A). De laatste 2 categorieën als intensieve(re) collectief gefinancierde begeleiding (B).

De lichte collectief gefinancierde begeleiding (A) is vrij toegankelijk, open voor alle burgers, dynamisch georganiseerd, inspringend op de vraag van de burger. Mensen kunnen gebruik maken van verschillende activiteiten, naar keuze. Er vindt in principe een intake plaats waarbij met de persoon gekeken wordt welke activiteiten het beste aansluiten bij zijn interesse en zijn (hulp)vraag. In deze categorie is het een succes als er steeds meer mensen met een ondersteuningsbehoefte gebruik maken van het aanbod. Er vindt een mooie wisselwerking plaats tussen het huidige dagbestedings- en welzijnsaanbod: hier zit veel ruimte voor innovatie door een verbinding van deze functies.

De intensieve(re) collectief gefinancierde begeleiding (B) is gebaat bij kleine groepen en persoonlijke aandacht binnen de collectieve voorziening, om ontwikkeling of intensieve verzorging te kunnen bieden. Dit betekent dat de voorziening niet vrij toegankelijk is voor alle burgers. Er vindt een toegangstoetsing plaats voordat iemand van deze voorzieningen gebruik kan maken. Het kan zijn dat de voorziening ook gebruikt wordt door bijv. Wlz cliënten of Jeugdwet cliënten. Het succes van deze voorzieningen is dat intensievere begeleiding beschikbaar is voor de mensen die het echt nodig hebben, en die zich, waar mogelijk, zo kunnen ontwikkelen dat ze doorstromen naar de lichtere vormen van begeleiding.

Per categorie is een uitwerking gemaakt, zie bijlage in de powerpointpresentatie voor een uitwerking per categorie. De A categorie geeft een uitwerking van de lichtere begeleiding. De B categorie van de intensievere begeleiding.

Een burger kan gebruik maken van collectief gefinancierde begeleiding uit de verschillende categorieën. Waarschijnlijk zal iemand die meer hulpbehoevend is, meer gebruik maken van de intensievere vormen van begeleiding. En iemand die meer zelfredzaam is, meer van de lichte

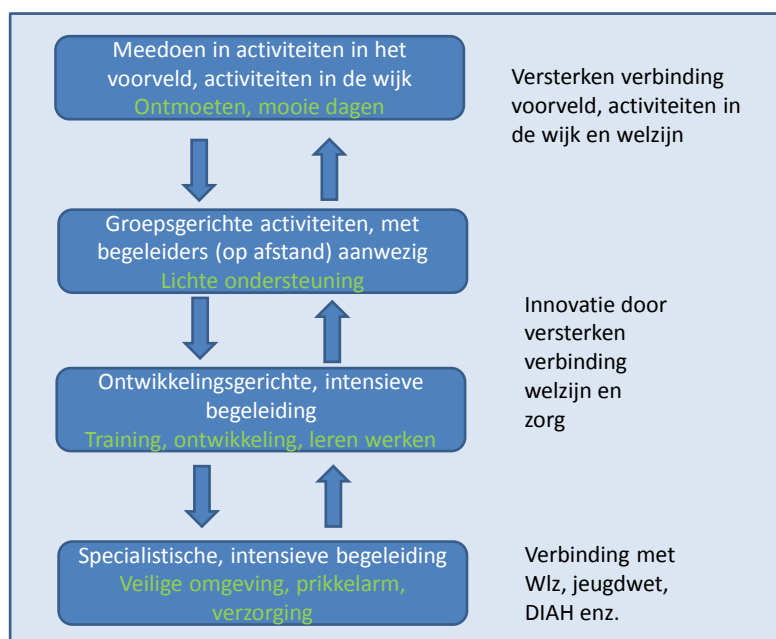
begeleiding. Het schema moet echter niet gezien worden als een 'indicatie-schema', waarbij een deelnemer wordt ingedeeld in een categorie. Het is een schema dat collectief gefinancierde begeleiding typeert: intensievere, specialistische begeleiding vraagt om andere voorwaarden en andere financiering dan lichte, vrij toegankelijke begeleiding.

Inhoudelijke doorontwikkeling

In het schema zien we dat de huidige welzijns- en dagbestedingsfuncties elkaar kunnen versterken en aanvullen. De rol van het huidige welzijn en het voorliggende veld neemt van boven naar beneden af en de rol van de huidige zorg neemt van boven naar beneden toe. Op basis van voorgaande concludeert het schrijfgroepje dat er op meerdere plaatsen in het schema ontwikkeling en innovatie mogelijk is.

Inhoudelijke doorontwikkeling:

- Verbinding van welzijn met andere elementen van het voorliggend veld en overige activiteiten in de wijken en buurten;
- In alle vormen van begeleiding hebben welzijn- en zorgpartijen elkaar nodig om tot nieuw aanbod en passende voorzieningen te komen. Het zwaartepunt van de verbinding ligt in de middelste categorieën van het schema.
- Zorg zoekt naar passende aansluiting en afstemming met zwaardere en individuele vormen van ondersteuning (DIAH, Wlz, Zvw).

Daarnaast is binnen de categorieën verbinding mogelijk tussen de verschillende huidige voorzieningen die nu in de stad aanwezig zijn. De schrijfgroep denkt dat deze ontwikkelingsrichtingen kunnen bijdragen aan het versterken van de integrale aanpak op het sociaal domein in Zwolle.

Effecten van deze ontwikkeling

De inhoudelijke doorontwikkeling van de collectief gefinancierde heeft de volgende beoogde effecten.

- *Groter bereik en capaciteit mogelijk: meer mensen nemen deel*
Door de vergrijzing en doordat mensen langer thuis blijven wonen, neemt de vraag naar collectieve begeleiding in de wijk toe. Bijvoorbeeld de groep ouderen die geïsoleerd zijn, of de statushouders die nog geen baan hebben of de mensen met een beperking die graag willen leren werken. De begeleiding moet bereikbaar zijn voor een snel groeiende groep mensen. Met een brede gezamenlijke aanpak is de verwachting dat substantieel meer inwoners 'bediend' kunnen worden.
- *Aanbod wordt gevarieerder en dynamischer*
Door de verbinding te leggen tussen meerdere partijen van het huidige welzijn en zorg, kunnen er meer verschillende activiteiten geboden worden. En meer flexibiliteit door vanuit de vraag te werken. Bijvoorbeeld door ook cultuurelementen, sport en beweging en natuur toe te voegen komt er een gevarieerder aanbod. Dit verhoogt de keuzevrijheid en zal de effectiviteit doen toenemen.
- *Hogere bezettingsgraad sociale activiteiten*
Door een betere samenwerking verwachten we dat de bezettingsgraad van activiteiten en locaties kan worden verhoogd.
- *Mantelzorgers beter ondersteund*
De voorzieningen maken het mogelijk dat mantelzorgers ook op bepaalde momenten 'ontzorgd' worden. Hierdoor kunnen meer mantelzorgers de taken volhouden.
- *Kennis en expertisedeling*
Door een bredere samenwerking is het normaler en eenvoudiger om kennis en ervaring te delen. Dit is een belangrijk onderdeel van de transformatie.

Specifieke effecten A-categorie

- *Langer thuis wonen*
Vanuit overheidsbeleid is ingezet op het langer zelfstandig thuis wonen. Dit geldt voor ouderen, maar ook voor cliënten GGZ, LVB. Om dit langer thuis wonen mogelijk te maken is het belangrijk dat er activiteiten, een sociaal netwerk en (professioneel) vangnet beschikbaar is in de wijken.
- *Transformeren*
De verwachtingen ten aanzien van vrijwilligers en mantelzorgers zijn de laatste jaren toegenomen. Met goede afstemming tussen zorginstellingen, voorveldpartijen en de (krachtige) burgers is het mogelijk om een meer inclusieve maatschappij vorm te geven. Inwoners met zorgvragen kunnen zo meedoen in de wijk en perspectief krijgen en houden.
- *Vroegtijdige signaleren*
Doordat de nieuwe collectieve begeleiding een groter bereik heeft, kunnen zorgen eerder gesignaleerd worden en in samenspraak met SWT sneller worden geadresseerd.
- *Zingeving en normalisatie*
In de nieuwe opzet is er voor nog meer inwoners ruimte om een zinvolle dagbesteding te hebben. De activiteiten vinden niet plaats in een 'zorgcontext'. Dit geeft bij veel inwoners een beter gevoel. Erbij horen en mensen ontmoeten geeft een mooi perspectief. Dit voorkomt eenzaamheid door isolement.

Specifieke effecten B-categorie

- *Ontwikkeling naar meer zelfstandigheid of meer participatie*
Mensen met een beperking, ziekte of letsel krijgen begeleiding in een groep om zo veel mogelijk zelfstandig te (blijven) doen. Dit kan een training zijn om thuis zelfstandig te kunnen functioneren of om te leren werken en vaardigheden te leren. Het kan gaan om begeleiding in een groep, waarbij je leert omgaan met je beperking of met je letsel of ziekte. Of om begeleiding in een groep om vaardigheden te leren. In kleine groepjes, in een prikkelarme omgeving is er binnen een groepssetting specifieke aandacht voor de hulpvragen van de individu. De begeleiding kan gezien worden als een tijdelijke intensieve investering, waardoor mensen (in kleine stapjes) kunnen toegroeien naar meer zelfstandigheid in wonen of in participatie/werk en minder intensieve begeleiding.
- *Intensieve begeleiding en verzorging bij achteruitgang: mooie dagen en ontlasten mantelzorg*
Dagbesteding biedt een mooie daginvulling voor mensen die steeds minder zelfredzaam worden. Deze mensen hebben steeds meer verzorging en verpleging nodig. Door intensieve begeleiding kunnen ze nog wel in hun eigen huis blijven wonen. Ook kan door specifieke training of begeleiding een bepaald niveau van zelfredzaamheid gestimuleerd worden. De mantelzorgers hebben even de handen vrij, als hun verwant naar de dagbesteding gaat. De dagbesteding biedt leuke en zinvolle activiteiten, zodat de deelnemers mooie dagen beleven.
- *Door samenwerking meer keuzevrijheid*
In de B-categorie zitten veel zorgaanbieders die door meer samenwerking meer kunnen bieden voor de deelnemers.
- *Meer samenwerking met aanbod in Wlz, Jeugdwet, BW en andere financieringsvormen*
De voorzieningen en de expertise die nodig zijn in de B-categorie hangen nauw samen met de voorzieningen en de expertise die zorgaanbieders inzetten in de Wlz of andere intensieve zorg. Door deze voorzieningen en expertise te bundelen kan meer bereikt worden voor de deelnemers.